

आभियान

सप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ८० / अंक : ४४ / २०८० असार ८ गते शुक्रबार / June 23, 2023 / कूल्य रु. १०/-

कांग्रेसमित्र संकट
संकट, सभापति मौन

काठमाडौं। हाप्रा राजनीतिक दलहरू यतिबेला आ आफ्नै दलभित्र एक अर्काको विरोधमा उत्रिएका छन्। सत्ताको प्रमुख घटक नेपाली कांग्रेसमित्र पदाधिकारीहरू नै बीचमा संकट उत्पन्न हुँदै गएको छ। कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाको विरुद्ध महानन्दीय गणन थापा र विश्वप्रकाश शर्मा लगायतका अन्य केही युवा नेताहरू लागि परेको छन्।

कांग्रेसलाई शुद्धीकरण गर्ने नाममा निर्वाचित सभापति देउवालाई राजिनामा दिन उनीहरूले दबाव दिइरहेका छन्। युवा नेताहरूले सारै प्रदेशमा जागरण कार्यक्रम चलाएका छन् भने सभापति देउवा भने कसैले राजिनामा मार्गदेमा आफूले राजिनामा नदिने र १५ महाविदेशनबाट नेतृत्व फेरिने बताउँदै आएका छन्।

>>> बाँकी ८ पेजमा

हालीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पानि पढ्न सकिन्छ।

एमाले विनाको मोर्चा औचित्यहीन

काठमाडौं। सत्ता गठबन्धनमा रहेका र सत्ता गठबन्धन बाहिर रहेका केही कम्प्युनिष्ट पार्टीहरूले समाजवादी मोर्चा गठन गरेका छन्। माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष समेत रहेका प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल र नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपालको अग्रसरतामा त्यस्तो मोर्चा बनाएको भएपनि त्यसको उद्देश्य प्रष्ट भएको छैन। माओवादी केन्द्र अहिले सबै भन्दा कठिन अवस्थामा पुगेको छ।

पार्टी अध्यक्ष प्रधानमन्त्री रहेका भएपनि पार्टीले कुनै गतिविधि गर्न सकेको छैन भने माधव नेपाल अध्यक्ष रहेको पार्टी त तल्लो तहमा समेत पुनर्न सकेको छैन भने ज सत्तामा नै रहेको भएपनि उसले खास भूमिका निभाउन नसकेको र पार्टी विभाजित गरेको औचित्य पुष्टि गर्न नसकेकाले गर्दा नेकपा एकीकृत समाजवादीका नेता तथा कार्यकर्ताहरू नेकपा एमालेमै फर्किएका र फर्किने क्रम

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेस र एमाले लगायतको संयुक्त सरकार बन्ना ?

काठमाडौं। सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू माओवादी केन्द्र नेकपा एकीकृत समाजवादी, जनता समाजवादी र सत्ता बाहिर रहेको नेत्रविक्रम चन्द नेतृत्वको नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टी मिलेर समाजवादी मोर्चा घोषणा गरेका छन्। उक्त मोर्चाको मुख्य उद्देश्य लोकतान्त्रिक व्यवस्था, सुशासन, आर्थिक समृद्धि रहेको यो मोर्चाको उत्तै उद्देश्य भनेको माओवाद केन्द्रका अध्यक्ष एवं प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालको कांग्रेसलाई तर्साएर सत्तामा बसिरहने र नेकपा एमालेलाई दबावमा राख्ने रणनीति उद्देश्यकामात्र हो। दाहाल सरकारको सुशासन पनि जनताले हेरिसकेका र र देखिरहेका छन्।

>>> बाँकी ८ पेजमा

सांसदहरू नीति निर्माता हुन् कि ठेकेदार ?

काठमाडौं। सांसदहरू भनेका नीति निर्माणकर्ता हुन्। उनीहरूको मुख्य काम भनेकै मुलुकलाई आवश्यक पर्ने नीति निर्माण गर्नु नै हो। तर केही समय देखि संघीय सांसदहरू नीति निर्माणमा चुकेका छन्। अहिले पनि राज्य सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने नीति निर्माणको आवश्यकता भएको छ तर सत्ता गठबन्धनको सांसदहरू नै बजेट निर्माणका बेला पहिला निकै आलोचित भएको र राज्यकोष दुरुपयोग भएको सांसद विकास कोष खारेज गरिएको थियो। तर, सत्ता गठबन्धनको पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले सांसद विकास कोषको नाम फेरै पूर्वाधार विकास कोष भन्दै प्रत्यक्ष निर्वाचित संघीय सांसदहरू ५

करोड रुपैया दिने बजेटमा व्यवस्था गरेको छ।

संघीय सांसदहरूले ५ करोड पाउने भएपछि त्यसीका सिको गर्दै प्रायः सबै ७ वटे प्रदेशसभाका सांसदहरूलाई रकम दिने व्यवस्था गरिएको छ। संघीय सरकारले प्रत्यक्ष निर्वाचित सांसदहरूलाई मात्र त्यस्तो रकम उपलब्ध गराउने निर्णय गरेर बजेट विनियोजन गरिएको भएपनि प्रदेशसभाले भने प्रत्यक्ष र समाजनुपातिक दुवै सांसदहरूलाई रकम दिने निर्णय गरेको छ। सबै प्रदेशसभा प्रत्यक्ष निर्वाचित सांसदले भन्दा समाजनुपातिक सांसदले आधा रकम पाउने भएका छन्।

विकास निर्माणको काम गर्ने स्थानीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको रक्षा र सुदृढीकरण

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेसलाई सरकार निर्माण गर्ने बाटो खुल्ला

काठमाडौं। सत्ता गठबन्धनमा रहेका तीन दल र संघीय व्यवस्थाको विरोध गर्दै आएको नेत्रविक्रम चन्द सहितको समाजवादी मोर्चा गठन गरिएको छ। अहिले मोर्चा गठन गरिएको भएपनि भविष्यतमा यी चार दल एकीकरण गर्ने भनिएको भएपनि जनता समाजवादी पार्टी कसरी कम्प्युनिष्ट पार्टीहरूमा एकीकरण हुन्छ ? भन्ने प्रश्न उठेको छ। नेत्र विक्रम चन्दको पार्टीले निर्वाचन नै बहिष्कार गर्दै आएको र अहिले व्यवस्थाको विरुद्धमा ऊ रहेको हुनाले यी चार दल मिलेर अर्को पार्टी गठन हुन सक्छ भन्नु अहिले नै हतार हुन सक्छ।

पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको माओवादी केन्द्रको अवस्था दिन प्रतिदिन खसिकैदै

सिद्धान्तहीन समाजवादी मोर्चा

काठमाडौं। सत्ता गठबन्धनको नेतृत्व गर्दै प्रधानमन्त्री समेत रहेका माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल समेत एकीकृत समाजवादीका पार्टीका अध्यक्ष माधव नेपाल, जनता समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव र नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टीका महासचिव समेत रहेका नेत्रविक्रम चन्द मिलेर समाजवादी मोर्चा गठन गरेका छन्। चन्द बाहेकका अन्य नेताहरूका पार्टी सत्तामा रहेका छन् भने चन्दले अहिलेको व्यवस्था विरुद्ध आन्दोलन गर्दै आएका छन्। चन्दको पार्टीले संसदीय निर्वाचन नै बहिष्कार गरेको थियो।

असार ४ गते घोषणा गरिएको समाजवादी मोर्चाले १५ बुँदै साफा उद्देश्य तथा नीतिगत प्रतिवद्धता सार्वजनिक गरेको छ। संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको रक्षा र सुदृढीकरण

गर्दै नेपाली समाजवादका विशेषता पहिचान गरि समाजवादको नेपाली बोटा तथा गर्ने प्रतिवद्धता समेत जनाएको भएपनि त्यसलाई अहिलेको अवस्थामा पत्ताईहाल्ने आधारहरू देखिएका छन्। राजनीतिक अधिकारक तथा अधिकारक र सारकृतिक अधिकारको प्रयोगमूले गराउँदै शान्तिपूर्ण र न्यायपालता समाझेशी समाज निर्माण गर्ने लगायतको १५ बुँदै प्रतिवद्धता सार्वजनिक गरिएको छ। अहिलेको व्यवस्थालाई आमूल परिवर्तन गर्नुपर्ने भवै आदेलन गरिरहेको नेत्रविक्रम चन्दले नेतृत्व गरेको पार्टी के अब शान्तिपूर्ण मार्गमा आएको हो त ?

प्रधानमन्त्री समेत रहेका पुष्पकमल दाहालले आफ्नो पद जोगाईराख्न र माधव नेपालले समेत आपू पुनर्न प्रधानमन्त्री बन्नैका लागि सिद्धान्त नै नमिले जनता समाजवादी पार्टीसँग समेत सम्झौता गरेर आ आफ्नो सत्ता लिप्सा देखाएको

पुरेको छ। सरकारले कांग्रेसलाई खुसी पार्न उपप्रधायाक प्रेम बहादुर चलाउनेलाई कुटपिट गर्ने नेविसंघका नेताहरूमाथि

>>> बाँकी ८ पेजमा

एक थरिले आरोप लगाएका छन्। माओवादी र नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टी गएको संघीय संसदको निर्वाचनमा कमजोर अवस्थामा पुगेकाले गर्दा मधेशवादी दल जनता समाजवादीको साथ पाएका मधेशवादी पकड जमाजन सकिने आकलन गरेरे जनता समाजवादी पार्टीलाई समेत मोर्चामा सामेल गराएका छन्। नेत्रविक्रम चन्दको पार्टीले निर्वाचन नै बहिष्कार गरेको हुनाले उसको हैसियत अहिलेसम्म देखिएको छन्। अहिलेको व्यवस्थालाई आमूल परिवर्तन गर्नुपर्ने भवै आदेलन गरिरहेका पार्टी एकासी संसदीय पार्टीहस्तैग मोर्चाबन्दीमा सरिक हुनु भनेको अर्को नाटक मञ्चन समेत हुन सक्छ। यदि मोर्चामा नै सरिक हुन थियो भने किन उसले संसदीय निर्वाचन बहिष्कार गर्न्यो त ? भन्ने प्रश्न समेत अहिले उठेको छ।

समाजवादी मोर्चामा पनि प्रचण्ड नै

काठमाडौं। नीति अरुको, मोर्चा अरुको, नेतृत्व प्रणालेको। लेखनलाई आलोपाले नेतृत्व हुने लेखिए पनि यथार्थमा प्रचण्ड नै सुप्रिमो हुन, उनले जे भन्नन, समाजवादी मोर्चामा हुने त्यही हो। प्रचण्डबाट पार लाग्दैन भनेर माओवादी गठनमात्र होइन, भूमिगत सेनासमेत तयार गरेका चाहिरहेको हुनाले माओवादी, एकीकृत समाजवादी पार्टी (जसपा) र नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टी जसपा र नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टी पनि सामेल छन्। ३२ सिटे प्रचण्डको माओवादी जसपाको १२, समाजवादीको १० सहित अब ५४ सिट भएको छ।

प्रचण्ड आफूलाई सशक्त पार्टीको अध्यक्ष र प्रधानमन्त्री देखाउन चाहन्थे, उनको यही महत्वाकाङ्क्षाको जन्म हो समाजवादी मोर्चा। यो मोर्चामा बातुराम आउट हुनु अर्थपूर्ण छ।

हिन्दू राष्ट्रको कानूनी अधिव्यक्ति

दिपक कुमार जी

समान नागरिक संहिता (युसिसी) भारतको लागि प्रस्तावित साफा कानून हो जुन विवाह, सम्बन्धविच्छेद, उत्तराधिकार र धर्मपुत्र ग्रहण जस्ता मामिलामा सबै धार्मिक समुदायहरूमा लागू हुन्छ। यो मुद्दा एक शाताब्दीभन्दा लामो समयदेखि राजनीतिक कथन र बहसको केन्द्रमा रहेको छ र संसदमा कानून बनाउन दबाव दिइरहेको भारतीय जनता पार्टी (भाजपा) को प्राथमिकता एजेन्डा रहेको छ। भगवा पार्टीले सत्तामा आएमा युसिसी कार्यान्वयन गर्ने वाचा गर्ने पहिलो थियो र यो मुद्दा यसको २०१७ लोकसभा चुनाव घोषणापत्रको हिस्सा थियो। जब जेविएस गठन भयो, १९५९ मा, श्यामा प्रसाद मुखर्जीले समान नागरिक संहिता लागू गर्ने र निर्देशक सिद्धान्तहरूबाट लागू हुने सार्वजनिक कानूनहरूमा परिवर्तन गर्ने शपथ लिए जुन मस्तौदा धारा ३५ (धारा ४४, भारतीय संविधान १९५०) अन्तर्गत पहिले नै अवश्यित थियो।

हालैका दशकहरूमा, संघ परिवार, वामपक्षी दलहरू र नारीवादीहरूले समय-समयमा युसिसी मुद्दा उठाएका छन्। सत्तामा निर्वाचित भएमा युसिसी वाचा गर्ने भाजपा पहिलो पार्टी थियो। राष्ट्रले यसलाई स्वीकार गर्न तयार हुँदा पूरा हुने र युसिसी लाई सामाजिक स्वीकृति दिन सक्ने पक्षको रूपमा यसलाई संविधानमा समावेश गरिएको थियो। युसिसी को उत्पत्ति औपनिवेशिक भारतको हो जब

ब्रिटिश सरकारले १८३५ मा आफ्नो प्रतिवेदन पेश गयो, अपराध, प्रमाण र सम्पौताहरू सम्बन्धी भारतीय कानूनको संहितामा एकरूपताको आवश्यकतालाई जोड दिए, विशेष गरी हिन्दू र मुस्लिमहरूको व्यक्तिगत कानूनलाई बाहिर

गरेको थियो। १९३७ अधिनियम को समीक्षा गरियो र समितिले हिन्दूहरूको लागि विवाह र उत्तराधिकारको नागरिक संहितामा एकरूपताको आवश्यकतालाई जोड दिए, विशेष गरी हिन्दू र मुस्लिमहरूको व्यक्तिगत कानूनलाई बाहिर

राख्न सिफारिस गर्दै। यस्तो संहिता।

बेलायती शासनको अन्त्यमा व्यक्तिगत मुद्दाहरू सम्बोधन गर्ने कानूनहरूमा भएको वृद्धिले सरकारलाई १९४९ मा हिन्दू कानूनको संहिता बनाउन बीएन राज समिति गठन गर्न बाध्य बनायो। हिन्दू कानून समितिको काम साफा हिन्दू कानूनहरूको आवश्यकताको प्रश्नको जाँच गर्नु थियो।। समितिले शास्त्र अनुसार महिलालाई समान अधिकार दिने संहिताबद्द विन्दू कानूनको सिफारिस

तिनीहरूको धार्मिक विश्वास जस्तोसुकै भए पनि, नागरिक कानूनहरू विश्वासद्वारा प्रभावित हुन्छन्। धार्मिक ग्रन्थहरूद्वारा प्रभावित, नागरिक मुद्दाहरूमा लागू हुने व्यक्तिगत कानूनहरू सधै संवैधानिक मापदण्डबमोजिम कार्यान्वयन हुँदै आएका छन्।

विशेष गरी सन् १९८५ मा शाह बानो विवादपछि (शाह बानोले आफूलाई भेद्भावन सबैको लागि एउटै बनाउनेछ। एउटै नागरिक कानून सबै नागरिकहरूलाई भत्ताको माग गरिन्, अदालतले धारा ४४

अन्तर्गत युसिसी को आवश्यकता रहेको उल्लेख गर्दै उनको पक्षमा फैसला गर्यो। भाजपाले एजेन्डा लिएको छ। इदूर अवधि सकिएपछि सम्बन्धविच्छेद भएकी पलीप्रति आफ्नो पतिको कुनै जिम्मेवारी नरहेको मुस्लिम दावीलाई भारतीय सर्वोच्च

अदालतको फैसलाले उल्लारको कारण यो मुद्दा महत्वपूर्ण थियो। विवादास्पद शाह बानो मुद्दा देशव्यापी राजनीतिक मुद्दा बनेको छ।

१४ जुन २०२३ मा, भारतीय २३३० कानून आयोगले भारतीय संविधानको अनुच्छेद ४४ अन्तर्गत युसिसी मा सुभाव मागेको छ। यसले भारतको सम्पूर्ण भूभागमा समान नागरिक संहिता लागू गर्ने कुरा गर्छ। यसले महिला र धार्मिक अल्पसंख्यकहरू सहित अन्येकरले परिकल्पना गरेको कमजोर वर्गहरूलाई सुरक्षा प्रदान गर्ने लक्ष्य

राख्छ, साथै एकताको माध्यमबाट राष्ट्रिय भावनालाई बढावा दिन्छ। यो संहिता लागू भएपछि हिन्दू कोड बिल, शरियत कानून र अन्य जस्ता धार्मिक विश्वासका आधारमा छुट्याइएको कानूनलाई सरल बनाउन काम गर्नेछ। यो संहिताले विवाह समारोह, उत्तराधिकार, उत्तराधिकार, दत्तक ग्रहण लगायतका जटिल कानूनहरूलाई सबैको लागि एउटै बनाउनेछ। एउटै नागरिक कानून सबै नागरिकहरूलाई तिनीहरूको आस्था बिना लागू हुनेछ।

बीजेपीका लागि, यो २०१६ देखि संसदमा प्राथमिकता एजेन्डा वस्तु भएको छ। तिनीहरू सक्रिय रूपमा युसिसी को वकालत गर्दैछन्, जुन अल्पसंख्यक समुदायहरूलाई लक्षित गर्न र उनीहरूको हिन्दूत एजेन्डालाई अगाडि बढाउन भाजपाको अर्को चाल हो। यो त्यही पार्टी हो जसले अयोध्या मन्दिर निर्माण र भारतीय संविधानको धारा ३७० खारेजको आवान गरिरहेको छ।

बीबीसीका अनुसार, युसिसी कानूनलाई अर्थ सबै व्यक्तिगत धार्मिक कानूनहरूलाई खाडीमा राखिनेछ र विवाह, सम्बन्ध विच्छेद, उत्तराधिकार आदि क्षेत्रहरूलाई नियन्त्रण गर्ने एक समान व्यक्तिगत कानून बनाइनेछ। एपी, तृणमूल कांग्रेस (ममता बनजी) र धार्मिक सिख पार्टीहरूले युसिसी लाई धार्मिक मामिलामा हस्तक्षेपको रूपमा विरोध गर्नेछन्।

यसको कार्यान्वयनको नागाल्याङ्ग बार एसोसिएसन र मुस्लिम समुदाय सहित धैरे समूहहरूले विरोध गरिरहेको छ। अखिल भारतीय मुस्लिम व्यक्तिगत कानून बोल्डले पनि युसिसी मा कानून आयोगको प्रस्तावली बहिकार गरेको छ।

भारतीय कानूनमन्त्री वीरपा मोइलीले भेनेका छन्, "भारत जस्तो बहुसांस्कृतिक, बहुजातीय र बहुआयामिक देशमा युसिसी लागू गर्न असम्भव छ।" यसले सीमान्तीकरण र भेदभाव निम्त्याउनेछ। बीजेपी नेतृत्वको सरकार अन्तर्गत अल्पसंख्यक अधिकारहरूको अत्याधिक ट्याक रेकर्डले अल्पसंख्यक अधिकारहरू उल्लङ्घन गर्न, उनीहरूको पहिचान मेटाउन र हिन्दू प्रधान कानून/जीवन शैली लागू गर्न युसिसी प्रयोग गरिनेछ भन्ने तथ्यको समर्थन हो।

गोदी मिडिया र मोदी सरकारबीचको अपवित्र सम्बन्ध

प्रकाशित हुन्छन् तर भारतमा भने त्यसको विपरित छ।

आजकल भारतमा, मोदीको सरकारले भाजपा, आरएसएस र समान विचारधाराका दलहरूसँग आबद्ध प्रचार इकाईहरूले राजनीतिक डेकमा प्रभाव पार्न र पाकिस्तानको विरुद्ध विष फैलाउन गलत सूचनाहरू धकेल्दै संगठित प्रणाली मार्फत गलत सूचना फैलाइरहेको छ। मोदीको सरकारले १३ बिलियन भारतीयहरूले

अंश हुन्। एकातिर, भारतका स्वतन्त्र पत्रकारहरू आक्रमणमा परेको महसुस गर्नेन् तर अर्कोतर्फ, मोदीको सरकारले आफ्नो कट्टर समर्थक र पाकिस्तान विरोधी मिडिया आउटलेटहरू र एन्करपर्सनहरूलाई सुविधा दिइरहेको छ।

फारीवादी मोदीको सरकारले भारतीय समाचार मिडियालाई आफ्नो अधीनस्थ बनाउने प्रयास गरेको छ। मोदीले चतुरतापूर्वक मिडियालाई राष्ट्रको

प्राप्त गरेको जानकारीलाई आकार दिन विज्ञापनदाताहरूलाई दबाव दियो र च्यानलहरू बन्द गरिदियो। मोदी स्वतन्त्र मिडिया आउटलेटहरूलाई "गोडी मिडिया" को रूपमा बनाउन चाहन्छन् र उहाँका कार्यहरू असहमतिमा व्यापक आक्रमणको

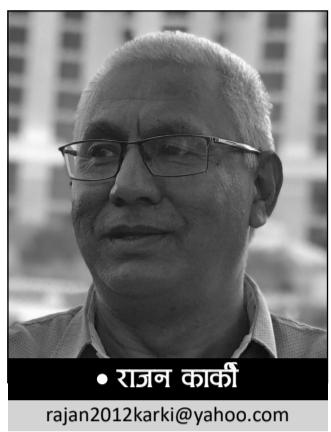
रेटिङ कम्पनीका प्रमुख) को सनसनीपूर्ण कुराकानीले पाकिस्तानको बालाकोट क्षेत्रमा २०१९ भारतीय हवाई हमला मोदीको पुनः चुनावको सम्भवना बढाउन डिजाइन गरिएको हो भनी सुभाव दिन्छ। यसले मिडिया, सरकार र नियामकहरूको कुरुप अण्डरबेली पनि प्रकट गर्दछ। हवाई हड्डालाई तीन दिन अधिको कथित पाठ कुराकानीले गोस्वामीलाई आक्रमणको पूर्व जानकारी थियो र संसदीय चुनाव (२०१९) को पर्याइमा मोदीको पुनः चुनावी बोलीमा समर्थन गर्ने योजना थियो भनेर निर्दिष्ट गर्दछ। गोस्वामीलाई दृष्टिकोणमा इन्हाँले देखिएको छ।

दृष्टिकोणमा इन्हाँले गोस्वामीलाई आगामी आम चुनावमा "व्यापक बहुमत" दिने बताए। पाकिस्तानी प्रधानमन्त्री इमरान खानले खर्खरैको दिवटमा कालो भारतीय अनुहारको पर्दाफास गर्दै भेनेका छन्, "एकजना भारतीय पत्रकारको सञ्चारमा भएको पछिलो खुलासाले मोदी सरकार र भारतीय मिडियाबीचको अपवित्र गठबन्धनको खुलासा गर्दछ। जसले खतरनाक सैन्य साहसिक कार्यालाई निपत्तयो। सम्पूर्ण क्षेत्रलाई पूर्ण रूपमा बेवास्ता गरेर चुनाव जिन्ने।"

दृष्टिकोणमा इन्हाँले गोस्वामीलाई आगामी आम चुनावमा "व्यापक बहुमत" दिने बताए। पाकिस्तानी प्रधानमन्त्री इमरान खानले खर्खरैको दिवटमा कालो भारतीय अनुहारको पर्दाफास गर्दै भेनेका छन्, "एकजना भारतीय पत्रकारको सञ्चारमा भएको पछिलो खुलासाले मोदी सरकार र भारतीय मिडियाबीचको अपवित्र गठबन्धनको खुलासा गर्दछ। जसले खतरनाक सैन्य साहसिक कार्यालाई निपत्तयो। सम्पूर्ण क्षेत्रलाई पूर्ण रूपमा बेवास्ता गरेर चुनाव जिन्ने।"

दृष्टिकोणमा इन्हाँले गोस्व

नेपालको नेतृत्व, अद्याको देशमा गाँडो तल्लेरी

• राजन कार्कि

rajan2012karki@yahoo.com

अन्धाले हाती छाम्यो भने ढूलो पातजस्तो, अजङ्गको पहाडजस्तो, कस्तो कस्तो । देखेन, अनुभूति गर्न न हो । उसले जे अनुभूति गन्यो, त्यही बतायो ।

नेपालको लोकतन्त्र बोल खूब पाइन्छ, सुनवाई कर्तृ हुँदैन । यहाँसम कि महालेखाले देखाएको बेरुजु फर्स्टोट हुँदैन, उठाउनुपर्ने उठाइदैन, भ्रष्टाचार भएकै हो भनेर किटानी तथ्य देखाइदिवा छानबिन नै गरिदैन । बिगत ७७ वर्षदेखि यही प्रकृया चलिरहेको छ ।

अन्धाले हाती छामेजस्तो छ लोकतन्त्र । कस्तो कस्तो ? यस्तो लोकतन्त्रले अग्रगामी परिवर्चन दिन्छ, शान्ति र समृद्धि ल्याउँछ भनेर आमनागरिक अर्को प्रतिक्षा गरिरहेका छन् । आमनागरिकका लागि यी नेता र यो पद्धतिलाई समर्थन गर्नु भनेको हरेक दिन आकाशतिर फर्केर थुकुजुरस्तै भएको छ । अति भइसक्यो, अब अर्को परिवर्तन जरूरी छ ।

भन्धन, समाज बुझेहरू भन्धन-श्रीलंकामा जसरी जनविद्रोह भयो, त्यसैगरी नेपालमा पनि विद्रोह हुनेछ । त्यो दिन धेरै ठाठा छैन ।

जनता पनि उस्तै । यिनै नेताले सुख समृद्धि दिनेछन् भनेर पटक पटक यिनै नेतालाई चुनाव जिताउँछन्, सत्तामा

पुन्याउँछन् । जनमत पाउने नेता फेरि सत्तामा जान्छन् र फेरि फेरि जनतालाई धोका दिन्छन् । जनताको इच्छा र अपेक्षा बुझेनन् ।

अबुफ र हेपाह नेतालाई दण्ड दिने जनताले हो । दण्ड दिने विधि मतदान नै हो । हरेक मतदानमा असक्षम नेतृत्व पैसा छैन, आश्वासन बाँझैन, अब त हामी जनताको इच्छाको संवेदनमात्र गाँडै भन्धन, चुनाव जितेपछि उही पार्टी पार्टीवीचको सेटिङ, नेता नेतावीचको लेनदेनमा रमाउँछन् । राजनीति व्यवसाय बन्यो, मुनाफा बाहेक केही होईनन् ।

यसकारण त राजनीति गर्नेहरू कुनै कामै नगरी हजारपछि, लखपछि, करोडपछिबाट अर्वपति बनेका छन् । हरेक नेता भ्रष्टाचारमा लतपतिएका छन् । हरेक नेता सिद्धान्तहीन, नैतिकहीन भएका छन् । सता, शक्ति र सम्पत्तिको स्वार्थका लागि नेतृत्व जे जस्तोसुकै घात गर्न पनि डर मान्दैन् ।

जनताले दण्ड दिनेछन् भनेर कुनै भय नै छैन नेतृत्वपतिलाई । यसकारण बढेको छ खेलाँची, अनियमितता ।

१८ वर्ष भ्रष्टाचारको पोखरीमा भैसी आहाल बसेजसरी बसेका छन् नेताहरू । प्रशासकहरू । लोकतन्त्र र गणतन्त्रका सामान्य लक्षणहरूमेत नदेखिएपछि प्रश्न उठानु स्वभाविक हो- यो लोकतन्त्र हो कि अन्धा धूतराष्ट्रतन्त्र ? हुन पनि नेपालमा अन्धो शासन छ, अन्धो शासनमा न्याय कम, अन्धाय बढी हुन्छ, भइरहेको छ ।

महाभारतको कथामा धूतराष्ट्रले पुत्रोहर र सत्तालिप्सामा यसरी अन्धो बने कि उनको शारीरिक र विवेकको दृष्टिसमेत बन्द भयो, जसको परिणाम महाभारतको युद्ध हो । अन्धाले राष्ट्र चलाउने, शासन दुर्गमी दुर्योधनले गर्ने, नीति र सिद्धान्तले मिलेन भन्ने भीष, विदुरको विच्छाहट कसैले सुनेन र परिणाम महाभारतको युद्ध हुनपुग्यो । जुन युद्धले कुरु बंश नै समाप्त हुनपुग्यो । अनैतिकताको नाली कति डरलाग्दो हुन्छ, शिक्षा लिन कोही अग्रसर छैनन् ।

महाभारतको युद्धमा छोरा दुर्योधनले

जित्थे कि जित्दैन भनेर सुन्न मन गरेर धूतराष्ट्रले सञ्जयलाई साक्षीका रूपमा उभ्याए । सञ्जयले नै १८ दिने महाभारतको वयान सुनाएका थिए । धूतराष्ट्र कहिले खुशी हुन्थे, कहिले दुखी । उनको मनले पाप्तिवप्तिलाई सराष्यो, तर नियतिमा धूतराष्ट्रको हार लेखिएको थियो ।

नेपालमा ढूलै जनयुद्ध, जनआन्दोलन भयो । २०६३ को परिवर्तनपछि समाजवादी, सर्वहारावादी, प्रजातन्त्रवादी, लोकतन्त्रवादी, अनेकवादीहरूले सिद्धान्तहीन गठबन्धन लेनदेनमा रमाउँछन् । राजनीति व्यवसाय बन्यो, मुनाफा बाहेक केही होईनन् ।

मिन्तता देख सकिदैन । नेतृत्वको नियत खराव छ, खराव नियत भएका नेताहरूले सञ्जालन गरेको लोकतन्त्र, गणतन्त्रको परिणाम खराव नै निस्किरहेको छ ।

राज्यका हरेक तह र तप्का, सञ्जालमा भ्रष्टाचार व्याप्त छ । विश्वले नेपालको विश्वसनीयतामा समेत प्रश्न उठाइसकेको छ । यसको ताजा उदाहरण हो- नेपाली ध्वजाबाहक विमानलाई युरोपले लगाएको बन्देज अर्थात कालोसूचीमा नेपाल परेको १० वर्षपछि पनि प्रतिवन्धलाई निरन्तरता । शासन राजनीतिमा अपराधिकरण भएर

● ● ●

अन्धाले हाती छामेजस्तो छ लोकतन्त्र । कस्तो कस्तो ? यस्तो लोकतन्त्रले अग्रगामी परिवर्चन दिन्छ, शान्ति र समृद्धि ल्याउँछ भनेर आमनागरिक अर्को प्रतिक्षा गरिरहेका छन् । आमनागरिकका लागि यी नेता र यो पद्धतिलाई समर्थन गर्नु भनेको हरेक दिन आकाशतिर फर्केर थुकुजुरस्तै भएको छ । अति भइसक्यो, अब अर्को परिवर्तन जरुरी छ ।

● ● ●

सिद्धान्त रह्यो, न नीति, न नैतिकता नै बाँकी छ । यो मिलेन, भएन भन्नेहरूले सामाजिक सञ्जालदेखि सञ्जावरामाध्यमबाट र सडकबाट आलोचना गरिरहेका छन्, यो आलोचना धूतराष्ट्रले पुत्र र सता मोहमा अन्धो भएकै वर्तमान नेतृत्व अन्धो बनेर सता र शक्ति लिप्सामा मन भइरहेका छन् । उनीहरूलाई के सही र के गलत, के लोकतन्त्रवादी, के अलोकतन्त्र भइरहेछ भन्नेसम्मको हेका समेत हुन छाडेको छ । यसकारण त प्रश्न उठेको हो- यो लोकतन्त्र हो कि अन्धा धूतराष्ट्रतन्त्र ? नेपालको शासन प्रशासनमा कसी लगाउने हो भने जगलाराज छ, अन्धतन्त्र छ ।

१८ वर्ष अवसरावादी राजनीति गाईजात्रे बनेको छ । आमनागरिक भोक, रोग, वेरोजगारी, अन्धाय, अत्याचार, विभेदबाट प्रताङ्गित भइरहेका छन् । स्वार्थले बसिभूत बनेका धूतराष्ट्र र नेपाली नेताहरूमा

भइरहेको छ । यसकारण त सुशासन छैन, कुशासन व्याप्त छ । यसको अर्थ जसि सरकार बने, तिनले नेपाल एराको मात्र होइन, सेवाप्राही जनताको र नेतृत्वले गर्नेपर्ने कर्तव्यको गुणस्तरमा कुनै ध्यान दिएनन् । हुन त वाइड बडी र न्यारोबडी दुई विमान खरिद गर्दा अरवौ भ्रष्टाचार गरेको रिपोर्ट युरोपलाई थाहा छ । सरकारी निकाय महालेखाले नै ४ अर्व ३५ करोड भ्रष्टाचार भएको प्रतिवेदन बुझाएको हो । महालेखाले दिएको प्रतिवेदनमा समेत कुनै छानबिन भएन । संसदीय छानबिन समिति बन्यो, कुनै छानबिन नै नगरी बेवारस्ता गरियो । जनताको स्वास्थ्यमा खेलबाट छ, शिक्षामा नेतृत्वको व्यवसाय चलिरहेको छ । मानव तस्करीमा समेत नेतृत्व फसन पुग्यो । यस्तो देशको सुरक्षामा समेत प्रश्न उठनु स्वभाविक हो । यो परिदृश्य राष्ट्र बिघटन हुनसक्ने खतराको संकेत पनि हो ।

नेपाल एराके कुरा गरौ । स्वार्थमा बसिभूत नेतृत्वका कारण सरकारको कमजोरी छ । नेपालको कानुन र विमानमा अपानउनु पर्ने सुरक्षा मापदण्डमा समेत खेलाँची छ । १० पछि समेत युरोपले कालोसूचीमा नेपालको विमानलाई राख्नु भनेको नेपाल सरकारप्रतिको अविश्वसनीयता पनि हो । यो कालोसूचीका कारणले नेपालको छवि धमिलेको छ । कुनै दिन नेपालको विमान सिंधी लण्डन, जर्मनसम्म जाने गर्थ्यो । आज त्यो अवस्था छैन, नेपाल एराको उडान खुम्चिएर टाकिसएको अवस्था छ । पञ्चायतकालमा २८ बन्दा बढी विमान उडाउने गरेको नेपाल वायुसेवा यतिबेला राजनीतिक भ्रष्टाचार र नैतिकहीन काम गर्ने, अपराधी अखण्डा बन्पुगेको छ । जुन संस्थामा पनि राजनीतिकरण, कार्यकर्ता भर्तिकेन्द्र बनाइदा संस्थानहरू घाटामा गएका छन्, समाप्तै पारिएका छन् । जसरी उद्योगधन्दा समाप्त पारियो र पराबलम्बी बनाइदैको छ देशलाई, अब बाँकी एकाधामात्र संस्थानहरू छन् । यसमा नेपाल वायुसेवालाई धरासायी पार्ने षड्यन्त्र भएको लाग्ने समय भइसक्यो । यसको मूलकारण व्यवस्थापनमा राजनीतिकरण र हस्तक्षेप नै हो । जुन संस्थामा व्यवसायिक ल्याकत भएका ब्यक्तिभन्दा बढी थेली बुझाउने र कार्यकर्ता भर्ती गर्ने गरिन्छ, त्यस्ता संस्थाहरू निर्वल हुन्छन्, अस्तित्व समाप्तितिर जान्धन । नेपाल वायुसेवालाई यही महारोग लागेको छ । यस्तो महारोग नेपालको शासन प्रशासनमा व्याप्त सल्केको छ ।

राजनीतिक दुर्घटनाबाट चेत फिरेन । अर्को दुर्घटना हुनसक्ने खतरा बढेको छ । असन्तोष यसरी फैलिएको छ कि श्रीलंकामा भएकोस्तो नागरिक विद्रोह हुनसक्ने वातावरण बन्दै गएको छ । यदि छिटै नेतृत्व सुन्धाइन, शासन प्रशासनमा सुधार ल्याइएन भने धमिलेको इज्जत भन धुमिल हुनेछ । यो लोकतन्त्र हो कि अन्धा धूतराष्ट्रतन्त्र ? मिमांसा गरिहालै, सुधारतिर लागिलालै । तारेभीमा पुगिसकेको नेपालको लोकतन्त्र दुर्घटनाग्रस्त भएर खगारिने छ । सबैमा चेत रहोस् ।

साल्ट ट्रेडिङ कंपनी लिमिटेड

द्वारा प्रवाल्ड ग्राहांस

तौल पूर्ण सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टार्टर्डको भित्र बाहिर रवर कोट मै बीचमा स्टिलको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको र

पढथयौ हासी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु धवस्त पारे समाज ।

मन्यो ज्यौदै त्यो जस्ले बिरियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरर पनि जस्ले सर्कियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ ।

- अभियानवाणी

अभियान साप्ताहिक

सम्पादकीय

कांग्रेसलाई तसाउन र एमालेलाई दबाबमा राख्न समाजवादी मोर्चा

सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू मध्येका माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी, जनता समाजवादी र माओवादी केन्द्रवादी विभाजित भएको नेत्र विक्रम चन्द्रले नेतृत्व गरेको पार्टी सहितको पार्टीहरूले समाजवादी मोर्चा बनाएका छन् । प्रधानमन्त्री समेत रहेका माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्टकमल दाहालले नेकपा एमालेलाई एकल्याउन र सत्ताको प्रमुख घटक नेपाली कांग्रेसलाई दबावमा राख्न रणनीतिक उद्देश्य लिएर मोर्चा बनाएका हुन् । समाजवादी मोर्चा बनाएर पार्टी बनाउने रणनीति लिएका छन् । नेपालमा कम्युनिष्ट नामधारी पार्टीहरूको संघ्या २०/२२ वटा भएपनि उनीहरूले स-सत्ता पसल चलाईरहेकाले गर्दा कम्युनिष्टहरू एकै ठाउँमा उभिन सक्ने अवस्था भने देखिएको छैन ।

व्यक्तिगत स्वार्थले गर्दा कम्युनिष्ट एकै ठाउँमा बस्न नसकेका हुन् । माओवादी केन्द्र र नेकपा एमाले निलेर नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी निर्माण गरेका भएपनि सो पार्टी समेत चल सकेन र विभाजित भयो । पार्टीगत स्वार्थ भन्दा पनि व्यक्तिगत स्वार्थले गर्दा पार्टी विभाजित हुँदै आएको अवस्थामा निर्माण भएको समाजवादी मोर्चा किन र केका लागि भने प्रश्न उठिरहेको बेला व्यस्ता प्रश्नहरूको उत्तर तै न खोजी सत्ता स्वार्थकै लागि मात्र मोर्चा गठन गरिएको आरोप मोर्चा गठन नहुँदै लागेको थियो । कांग्रेसलाई तसाउन र एमालेलाई दबावमा राख्न मोर्चा निर्माण गरिएको हो भने त्यो किमार्च उचित छैन ।

नेपालका कम्युनिष्टहरू एकै पार्टीमा बस्न भनेको भ्यागुताको धार्नी पुऱ्याउन सरह हो । कम्युनिष्ट पार्टीहरू सहै एकै ठाउँमा उभिन सकेको खण्डमा उनीहरूले संघीय संसद र प्रदेशसभामा समेत सहज रूपमा बहुमत ल्याउन सक्ने विगतको निर्वाचनले देखाइसकेको छ । नेकपा एमालेलाई एकल्याउन उद्देश्यले तेजीसहै मात्र साजवादी मोर्चा बनाएको जस्तो अहिले देखिएको छ । नेकपा एमाले अहिले पनि कम्युनिष्ट पार्टीहरू मध्येको सबैभन्ना ठुलो र शक्तिशाली पार्टी रहेको छ । संघीय संसद र प्रदेशसभामा ऊ प्रमुख प्रतिक्षी प्रहेको छ भने कोशी प्रदेशमा अन्यमतको सरकार सञ्चालन गरिरहेको छ । नेकपा एमालेको मुलुकभरमा नै संगठनात्मक अवस्था राख्ने रहेको छ भने माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी लगायत अन्य कम्युनिष्ट पार्टीहरूको अवस्था निकै कमजोर रहेको हुनाले उनीहरूले जनताको सेवा र हक्कितका लागि होइन पार्टीगत र व्यक्तिगत स्वार्थ पूरा गर्नेका लागि समाजवादी मोर्चा बनाएका हुन् ।

माओवादी केन्द्रको अवस्था दिनप्रतिदिन खस्केंदै गएको र आफू कमजोर अवस्थामा पुरान सक्ने आंकलन गरेरै पुष्टकमल दाहालले मोर्चा बनाउने रणनीति लिएका हुन् । अध्यक्ष दाहालको यो रणनीतिका मुख्य दुझै उद्देश्य रहेको देखिन्छ । पहिलो हो नेकपा एमालेलाई एकल्याउन, एमालेलाई एकल्याउन एमालेका नेता तथा कार्यकर्त्ताहरूलाई मोर्चामा ल्याउने पहिलो रणनीतिक उद्देश्य रहेको छ भने अर्को हो त्यही मोर्चाको बल देखाएर नेपाली कांग्रेसलाई दबावमा राख्ने । मोर्चामा सहभागी हुने दलहरू माओवादी केन्द्र संघीय संसदमा ३२ संसद रहेको छन् । नेकपा एकीकृत समाजवादीका १० र जनता समाजवादीका १२ गरी जम्मा ५४ संसदको नेतृत्व गर्ने अवसर पुष्टकमल दाहालले खोजेका हुन् । मोर्चा बनाएर मोर्चामा सहयोग विता कांग्रेस एमाले कसले पनि सरकार निर्माण गर्न नसक्ने अवस्था मोर्चागत गठनमन्त्रपछि निर्माण हुने भएकाले गर्दा पुष्टकमल दाहालले लामो समयसम्म आफू प्रधानमन्त्रीमै टिकिरहने रणनीतिक उद्देश्यका साथ मोर्चा गठनको निर्णय लिएका थिए । मोर्चाको गठन पछि कांग्रेसलाई दबावमा राख्न सकिने विश्वास दाहाल, माधव नेपाल र उपेन्द्र यादवले लिएका छन् । यस्ती कारपाले गर्दा उनीहरू मोर्चा गठन गर्न सहमत भएका थिए ।

अहिलेको सत्ता गठबन्धनले प्रधानमन्त्री दाहाललाई २ वर्षसम्म प्रधानमन्त्रीमा रहिरहने निर्णय पहिला नै गरेको र दाहाल पछि नेकपा एकीकृत समाजवादी अध्यक्ष माधव नेपाललाई ढेढ वर्ष प्रधानमन्त्री बनाउने र पछिल्लो ढेढ वर्ष नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर प्रधानमन्त्री बन्ने र उनको नेतृत्वको सरकार २०७५ मा संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचन गराउने सहमति सत्ता गठबन्धनमा भएकाले गर्दा त्यो सहमतिलाई पछिल्लो समयमा तोडनका लागि मोर्चा निर्माण गरिएको हो । मोर्चामा निर्माण पछि कांग्रेसले आफ्नो अवस्था हेरेर निर्णय गर्न सक्ने भएकाले गर्दा कांग्रेस र एमालेले नेतृत्वादौ नेतृत्वादै पनि नेकपा रेतका संयुक्त सरकार बन्न सक्ने अवस्था आउन सक्छ । दाहालले कांग्रेसलाई दबावमा राख्ने प्रमुख उद्देश्यले नै मोर्चा बनाएको भद्रै कांग्रेसका नेतृहरूले अब कांग्रेसले सत्ता छोड्नुपर्ने बतारहेको छ ।

कांग्रेसका अहिले पनि सत्ताको विषयकमा ठुलो आवाज उठेको छ । प्रधानमन्त्री दाहालले एकलौटी ढाँगले सरकार सञ्चालन गरेको र कांग्रेसका मन्त्रीहरू निर्भय भएको आवाज उठिरहेका बेला कांग्रेसलाई दबावमा राख्न मोर्चा गठन गरिएको हुनाले कांग्रेस सहितको सत्ता गठबन्धनको सरकार लामो समयसम्म सञ्चालन हुन सक्नेमा आशाका उठिएको छ । नेकपा एमाले सहित राधिग्र ज्रातन्त्र पार्टी, राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी, र नेपाली कांग्रेसका सहितको पार्टीहरू अहिले विपक्षी दाहालको हुनाले उनीहरूको संघ्या संघीय संसदमा १ सय २४ पुरुष भएकाले विपक्षी दललाई अन्य पार्टीहरूले र समर्पन नगरू भनेर प्रधानमन्त्री दाहालले मध्यसाहारी दलहरूलाई समेत मोर्चामा आउन आग्रह गरेका थिए । राष्ट्रपा, राष्ट्रवाच, एमाले, जनता समाजवादी पार्टी र जनमत पार्टी एकै ठाउँमा उभिन सकेको खण्डमा अर्को सरकार निर्माण हुन सक्ने भएकाले गर्दा अर्को बैकातिक सरकार लोहिया र यादवलाई गर्दा त्यो नेतृत्वादौ उत्तराधिकारी भन्ने अलग भएको र माओवादी केन्द्र र अध्यक्ष पुष्टकमल दाहालमाथि अनेक प्रकारका आरोप लादै आएकोमा ती आरोपलाई माधव नेपाल, उपेन्द्र यादवलाई गर्दा त्यो नेतृत्वादौ सहमत भएको छ । केही समयका लागि मोर्चा गठन भएपनि सो मोर्चासमेत लामो समयसम्म चल सक्ने सम्भावना देखिएन । कम्युनिष्टहरूमा एको अस्तित्व अकाले सहजै स्वीकार गर्न तथाहरूले भनेर प्रश्न समेत उठेको छ । केही समयका लागि मोर्चा गठन भएपनि सो मोर्चासमेत लामो समयसम्म चल सक्ने सम्भावना देखिएन । कांग्रेसलाई गर्दा त्यस्तो मोर्चाको हालत पनि नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीकै जस्तो हुने हामीले छहर गरेका छौं । त्यसैले भन्न सकिन्छ भ्यागुताको धार्नी पुऱ्याउन मुस्किल भनेर ।

प्रथम गणतन्त्रवादी नेता रामराजाप्रसाद सिंह

नौ वर्षका थिए उनलाई पनि थुनिएको थियो । उनले आपनो किशोर वयमा छादा राजा त्रिभुवन र महेन्द्रले राजनितिक पार्टी र नेताहरूलाई आफु अनुकूल प्रयोग गर्दै लड्डाउदै राजनितिक जटिलता थाए गएको देखेका थिए । राजाहरूको त्यो बेलाका धिनलाग्दा गोटी चाल्ले रामराजालाई गणतन्त्रवादी बनायो ।

हामीले गणतन्त्रिक नेपालका सार्वभौम नागरिको रूपमा गौरव गर्न पाएका छौं । यो गणतन्त्रको बिज रामराजालाई नै रोपेका हुन् । राजनीतिशास्त्रमा दर्शन नै सबैथोक हो । उनले गणतन्त्रको दर्शन दिए । उनले दर्शन व्यवहारमा पुष्टि भयो । यो भन्दा तुलो योगदान अरु के हुन सक्छ विश्वमा कम्युनिष्ट क्रान्तिका तिन मोडेल छन् । लेनिनको सहरी सशस्त्र संघर्षको मोडल, माओको गाउ बाट सहर धेरै दिर्घाकालिन सशस्त्र संघर्षको मोडल र रेजिस डेब्रेले उल्लेख गरेनुसार उपयुक्त क्रान्तिकारी परिस्थिति छ भन्ने, केहि बिर क्रान्तिकारी योद्धाको बलमा सत्तामाथि फौजी आक्रमण गरेर क्रान्ति सम्पन्न गर्ने मोडल । रामराजा कम्युनिष्ट थिएन तर गणतन्त्र स्थापनाका लागि चै ग्रे भाराको मोडल अपनाए । उनले पार्टी आकारका दृष्टिले नफरताउनुको सैधान्तिक कारण यहि हो ।

मेरो बिचारमा राजनेतामा निम्न गुण हुनुपर्छ : पहिलो, उनले दिर्घाकालिन राजनीतिक आवश्यकताको सहि पहिचान गर्न पर्छ । दोस्रो दुरदर्शी हुनुपर्छ । तेसो निस्वार्थ भाव हुनुपर्छ । चौथो, आफ्नो राजनीतिक दर्शन र लक्ष्यप्रति अविचलित र संघर्षशिल हुनुपर्छ । पाचौ, राष्ट्रवादी भावनाले ओतप्रते हुनुपर्छ । राजनेतामा हुनुपर्ने यी पाँचवटै गुण रामराजामा पाए । निष्कपट्टा, इमान्दारी र विनम्रता उनको सैधेभन्दा तुलो गुण हो । राज्यसत्ताले उनलाई दानवको रूपमा प्रचार गरेको थियो । तर उनलाई

चुनौती दिनु चानुयो तुलु थिएन ।

नेपालमा राजतन्त्र बिरुद्ध तथा गणतन्त्रका लागि अनेक साना तुला संघर्ष भए ति सबै संघर्षको उत्कर्ष २०४२ सालको बम बिस्फोट थियो र त्वाहि बाट गणतन्त्र स्थापनाका लागि नया ढंगको संघर्ष सुरु भयो । २०४२ सालको बमकाण्ड गणतन्त्रका लागि संघर्षको औपचारिक शिलान्यास थियो । जसका लागि पाँचायती सत्ताले रामर

दलित परिभाषा, पहिचान र जातीय विभेदको सवाल

हाल दलितको जीवनस्तरमा भएका केही सुधारात्मक अवस्थालाई हेरेर दलित शब्द र परिभाषाको औचित्य नदेख्नु केही हदसम्म स्वाभाविक मान्न सकिएला । त्यसमा पनि विगतमा दलितलाई 'दमाई', 'कामी', 'सार्की', 'चमार' भन्दै पाँच वर्ष उमेरको गैरदलित बच्चाले पचास वर्ष उमेरको दलितलाई ताँ भनेर सम्बोधन गर्ने संस्कारबाट दीक्षित भएकाले उक्त जाति सबैलाई सम्बोधन हुने गरी दलित भन्नुपर्दा कता-कता असहज र खल्लो लाग्नु पनि स्वाभाविक हो ।

सामाजिक मनोविज्ञान कसरी निर्माण गरिएको छ ? भन्ने प्रश्नको उत्तर प्रायः सबैलाई थाहा छ । दलित शब्द दलितले नै स्थापित गरेको सामूहिक भावना जनाउने बिष्ट हो । कतिपय अवस्थामा दलितबारे अरूले गरेका कथा, मिथक, उखान, साहित्यलगायत नीति नियममा भएका अर्थ, परिभाषा र प्राङ्गिक अध्ययनको समालोचना, समीक्षा तथा पुनर्लेखनसमेत गर्नुपर्ने हुन सकछ । राष्ट्रिय दलित आयोगले दलितको नयाँ परिभाषा गरेर यसको थालनी गरेको छ ।

रूपमा दमाई, कामी, सार्की, चमार आविष्ट
भनेर चिन्न चाहन्छन् र उनीहरू दलितले
पनि आफूलाई किन यसरी नदिनाएको
यिनीहरूको वास्तविक पहिचान त यही हो
भन्ने गर्छन्। उनीहरू दलितलाई तिमीहरू
आफ्नो जातको नाममा किन गर्व गर्दौ भने
प्रश्न गर्छन्। अर्कोतर्फ दलितहरू गैरदलितले
चिन्न चाहेको जात तथा समूहको नाम शूद्र
तल्लो जात वा परम्परागत रूपमा बोलाइन्दै
छुट्टाउछुहै जातका नामबाट चिनिन चाहैदैनन्।
उनीहरू दलितको सो परिचयसँग आफूलाई
हीनताबोध गर्छन्, किनभने दलितको सो
परिचय उनीहरूले आफूलाई चिनाउन स्थापित

चाहेंदा अरूप्ले आपत्ति जनाउनु र खिसिट्युरी
गर्नु जायज होइन ।

कुनै पनि जाति तथा समुदायको पहिचान उक्त जाति तथा समुदायलाई चिनाउने खास विशेषता हो । आदिवासीको हकमा भाषा, संस्कृति र सामूहिक जीवनशैली पहिचानको मूल आधार हुन्छ । तर, दलितको परम्परागत पेसा र सीपबाहेक छुट्टै भाषा र संस्कृति छैन । उनीहरूले आफूलाई हिन्दू खस-आर्य संस्कार र संस्कृतिकै पहिचानले चिनाउँछन्, तर खस-आर्य र कड्डर हिन्दूवादी उनीहरूलाई उक्त संस्कार र संस्कृतिबाट बहिष्कार गर्न चाहन्छन् । त्यसैले दलितलाई दलित नभन्दा सामूहिक पहिचान कै छ हुने भन्ने सवाल पनि महत्वपूर्ण छ । कतिपय दलितले अब दलित नभनेर शिल्पी भन्नुपर्छ पनि भन्ने गर्न्छन् । तर, सामूहिक पहिचान कसैको सौख र रहरका आधारमा तत्काल निर्माण हुने विषय होइन, लामो समयको संघर्ष तथा अभियानले स्थापित गर्ने मान्यता हो । यो मान्यता दलित शब्दले नै आत्मसात् गर्छ । समाजमा विभेद रहन्जेल संघर्ष जारी रहने र संघर्ष भइन्जेल दलित शब्द पनि संस्थागत रूपमा रहिरहने देखिएको छ ।

नेपालको संविधानले सबै प्रकारका भेदभाव र छुवाछुत अन्य गरी समतामूलक समाज निर्माण गर्न परिकल्पना गरेको र दलितको हकलाई मौलिक हकका रूपमा सुनिश्चित गरिएको हुँदा दलित पहिचानबारे द्वेषपूर्ण विचार राख्नु संविधानविपरीत कार्य हो । त्यसैले नेपाली समाजको विधितालाई स्वीकार गरेर संविधानको मर्मअनुसार विविध समुदायको भावना तथा आवश्यकताअनुसार शासन सञ्चालन गर्नु आजको आवश्यकता हो । सम्बन्धित संवैधानिक निकायले यस दिशातार्फ सरकारलाई सुभाव दिने र अन्य सरोकारवाला निकायले समेत यसमा सरकारलाई रचनात्मक सहयोग गर्न जरूरी छ । (नयाँ पत्रिका)

यसका साथै सामूहिक पहिचान सामूहिक

1

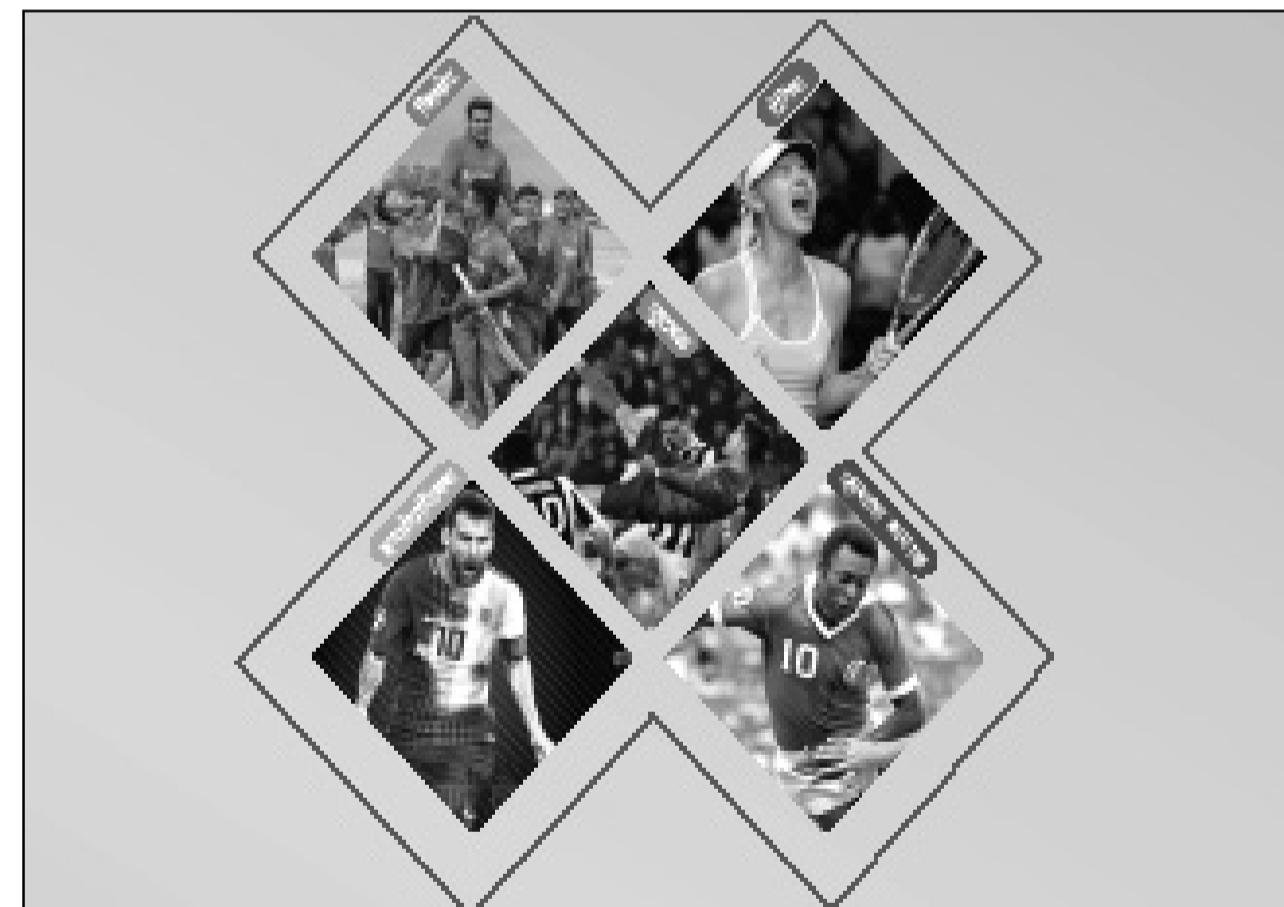
पहिलो, दलित शब्द नै हटाउनुपर्नेमा दलित आयोगले दलितको नयाँ परिभाषा गरेर जातीय विभेदलाई सधैँका लागि कायम गर्ने प्रयास गन्यो भन्ने दृष्टिकोण । विश्व एककाइसौँ शताब्दीमा पुगिसक्यो, समाजमा धेरै परिवर्तन देखिएको छ । दलित पनि शिक्षित हुँदै आएका छन् । नयाँ पुस्ताले जातीय विभेद बिस्तारै बिसिरै गएको छ । त्यसैले दलित शब्दलाई संविधान र कानूनबाटै हटाउनुपर्छ । त्यसो भयो भन्ने दलित मान्यता र अभ्यास मानिसको मन, समिति र समाजको असमानतापै तरस ।

मरितष्क र समाजको अभ्यासबाटै हट्ठ

1

भावना र एकतासँग पनि सम्बन्धित हुन्छ र
यो स्वपहिचान र अन्तरपहिचानका आधारमा
हुने गर्छ । यसको अर्थ व्यक्तिले आफूलाई
अरूपमक्ष कस्तो परिचयले चिनाउन चाहन्छ
र आफूलाई अरूले के भनेर चिन्न चाहन्छन्
भन्ने हो । जस्तै, गैरदलितले दलितलाई
दलित नभनेर तल्लो जात वा शूद्र वा छुट्टाउडै

गराएका होइनन्, अरूले दलितलाई चिन्न प्रयोग गरिएको भाष्य हो । त्यसैले अरूले आफूलाई के भनेर चिन्न चाहन्छन् भन्द पनि कोही व्यक्ति तथा समुदाय आफूलाई अरूसमक्ष के भनेर परिचित गराउन चाहन्छन् भन्ने विषय महत्वपूर्ण हुने भएकाले उत्पीडित समुदायले दलित शब्दले नै परिचित गराउन

Every game. Everything about the game.

સુરત

www.sabaikhel.com

 /sabalkhe

 info@sabaikhel.com

 [osabalkhe](http://www.osabalkhe.com)

For Advertisement : sabalkhel@gmail.com

हालै राष्ट्रिय दलित आयोगले दलित समुदायको नयाँ परिभाषा गरेको छ । आयोगका अनुसार दलित समुदाय भन्नाले परम्परागत, धार्मिक तथा अन्धविश्वासका आधारमा पानी नचल्ले र अछुत भनी आर्थिक, सामाजिक, राजनीतिक, शैक्षिक तथा सांस्कृतिक रूपमा राज्यको मूल प्रवाहबाट बजिचत गरिएको शोषित एवं उत्पीडित तथा श्रम, सीप र कलाकार माध्यमबाट राज्य निर्माणमा योगदान पुऱ्याएको समुदाय हो । दलितसम्बन्धीयो परिभाषा सार्वजनिक भएपछि विभिन्न प्रतिक्रिया आएका छन् । यस्ता प्रतिक्रिया मुख्य गरेर दुईवटा दृष्टिकोणमा आधारित छन् । पहिले, दलित शब्द नै हटाउनुपर्नेमा दलित आयोगले दलितको नयाँ परिभाषा गरेर जातीय विभेदलाई सधैँका लागि कायथम गर्ने प्रयास गन्यो भन्ने दृष्टिकोण । विश्व एकाइस्सी शताब्दीमा पुगिसक्यो, समाजमा धेरै परिवर्तन देखिएको छ । दलित पनि शिक्षित हुँदै आएका छन् । नयाँ पुस्ताले जातीय विभेद बिस्तारै बिर्सिदै गएको छ । त्यसैले दलित शब्दलाई संविधान र कानुनबाटै हटाउनुपर्छ । त्यसो भयो भन्ने दलित मान्यता र अभ्यास मानिसको मन, मस्तिष्क र समाजको अभ्यासबाटै हट्ठछ ।

उनीहरू के पनि भन्छन् भने सविधान
र कानुनमा दलित शब्द राखे हो र दलित
भएकै आधारमा आरक्षणलगायत सुविधा दिनेहो
हो भने उनीहरूले सधैंका लागि आफू दलित
भएको हीनताबोधमा बस्नुपर्नेछ र उनीहरूको
प्रतिस्पर्धात्मक क्षमता कमजोर हुन्छ । यस्तो
सोचाइ राखेहरू प्रायः गैरदलित र परम्परागत
सोचाइ राखेहरू बढी छन् । राज्यको नीति
निर्माण तहमा समेत यस्तो सोचाइ राखेहरूको
बाहुल्य छ । हुन त कतिपय दलितसमेत यस
मन्यतामा विश्वास गर्न्छ ।

दोस्रो, दलित शब्द नेपाली समाजमा जातीय उत्पीडनमा परेको समुदायले लामो समयदेखिको आन्दोलनको परिणामस्वरूप स्थापित राजनीतिक शब्द हो, यसले हीनताबोध हैन उत्पीडनविरुद्ध संघर्ष गर्न संगठित सन्देश दिन्छ भन्ने दृष्टिकोण। यसअनुसार दलित शब्द अरू कसैले दयामाया वा धृणाले दिएको नाम नभएर उत्पीडित वर्ग आफैले संघर्ष गरेर प्राप्त गरेको संगठित आवाजको प्रतिबिम्ब हो। समाजमा अझै विभेद कायम भएकाले संगठित आवाज उठाउन, हक अधिकारका लागि बहस पैरवी गर्न र प्राप्त अधिकारको संरक्षण तथा उपयोग गर्न दलित पहिचानकै आधारमा अगाडि बढ्दा प्रभावकारी हुन्छ। यस्तो मान्यता राखेहरूमा प्रायः दलित अधेता, नेता, अभियन्ता, अधिकारकर्मीलगायत छन्। यसमा केही गैरदलितले पनि साथ दिएका छन्। दलित शब्द तथा परिभाषा नै हटाएपछि जातीय विभेद र छुवाछुत हट्छ भन्नु आफौमा कपोलकल्पित दृष्टिकोण हो। दलितले भन्दै तीन हजार वर्षदेखि चरम विभेद र उत्पीडन भोग्दै आएका छन्। यसबीच शासन प्रणाली, सामाजिक मान्यता, शिक्षा तथा सूचना प्रविधि, विश्वव्यापीकरणलगायत धेरै कुरा परिवर्तन भएका छन्, तर दलितले भोग्दै आएको

जातीय विभेद र छुवाछुत हटेको छैन ।
मन्दिर पसेको निहुँमा दलितमाथि
कुटपिट हुँदा र प्रेमविवाह गरेकै कारण
दलित मारिंदासमेत एक शब्द नबोल्ने र
उत्तै ठिक्क पन्यो भन्नेहरूले नै दलित
परिभाषा गर्दा तथा नियम कानुनमा दलित
शब्द राख्दा दलितहरू सधैंका लागि पछि
पर्छन् र समाजमा सधैं विभेद कायम हुन्छ
भन्नु दलितप्रतिको सद्भाव होइन । यो त
दलितले पनि आफूसमान हक अधिकार
प्राप्त गर्छन् कि भन्ने उनीहरूको चिन्ता
मात्र हो ।

राजनीतिक...

जिला अदालतमा विचाराधिन रहेका मुद्दा फिर्ता लिने निर्णय गरेपछात त्यसको संसद हुँदै सडक सम्म विरोध भएको छ । २०८० असार

२० गते आक्रमणमा परी घाउते भएका चलाउने लामो समयसम्म अस्पतालमा उपचार गराएर फर्किएका थिए । सरकारले चलाउनेलाई उपचार गराउँदा लागेको ३ लाख ५० हजार भन्दा बढी रकम सरकारले दिने निर्णय समेत गरेर राजनीतिक दलका कार्यकर्ताहरूले आक्रमण गर्न अनि उपचारको रकम गरिब जाताले तिरेको करबाट दिने निर्णय गर्नु अपराध मात्र नमएर महाअपराध हो । दाहाल सरकारले यस्ता अनेक निर्णय गरेर राज्यको डुकुटी माथि ब्रह्मलुट मच्चाउँदै आएको भन्दै संसदमै त्यसको विरोध भएको छ ।

दाहाल सरकारले गरेका हरेक निर्णयहरू विवादका धेरामा तानिदै गएका हुनाले सत्ता गठबन्धनमित्र विरोध भईरहेको बेला पाटीको सिद्धान्त, विचार र मत तै निर्मले दलहस्को मोर्चा बनाएर कांग्रेसलाई तर्साउने र नेकपा एमालेलाई दबावमा राख्ने उद्देश्यले मोर्चा बनाएको प्रट्ट भएको छ । संसदीय व्यवस्थालाई स्वीकार गर्न नसकिरहेको नेत्रिविक्रम चन्द्रले नेतृत्व गरेको नेपाल कम्प्युनिट पार्टीले के संसदीय व्यवस्थालाई स्वीकार गरेको हो ।

कांग्रेसलाई गरेका हरेक निर्णयहरू विवादका धेरामा तानिदै गएका हुनाले सत्ता गठबन्धनमित्र विरोध भईरहेको बेला पाटीको सिद्धान्त, विचार र मत तै निर्मले दलहस्को मोर्चा बनाएर कांग्रेसलाई तर्साउने र नेकपा एमालेलाई दबावमा राख्ने उद्देश्यले मोर्चा बनाएको प्रट्ट भएको छ । संसदीय व्यवस्थालाई स्वीकार गर्न नसकिरहेको नेत्रिविक्रम चन्द्रले नेतृत्व गरेको नेपाल कम्प्युनिट पार्टीले के संसदीय व्यवस्थालाई स्वीकार गरेको हो ।

कि ? यदि होइन भने माओवादी, एकीकृत समाजवादी र जनता समाजवादी पार्टीले त संसदीय व्यवस्थालाई स्वीकार गरि रहेको बेला संसदीय व्यवस्थालाई अस्वीकार गर्ने पार्टीसँग मोर्चा बनाउनुको अर्थ के ?

यतिबैला मुलुक राजनीतिक अधिकार उन्मुख हुँदै गएको छ । यस्तो कठिन अवस्थामा अब कांग्रेस र एमाले मिल्को अर्को विकल्प देखिँदैन । कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार निर्माण गरेर अन्य दलको समर्थनमा संविधान संशोधन गर्न पर्न टड्कारो आवश्यकता देखिएको छ । संविधान संशोधन गर्न दुई तिहाई मतको समेत केही दिन अधि सरकार गए जाओस् करैसँग डराउँडिन, भुविन भने अभियक्ति समेत दिएकाले उनी कति डराएका रहेछन् भन्ने प्रष्ट भएको छ । त्यो डर उनलाई कांग्रेससँग लागेको छ ।

पुष्टकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारले जनताको चाहेहुसारको काम गर्ने सकेको देखिएको छैन । सरकार गफ्तै सिमित रहेको छ भने दाहाल सरकारका मन्त्रीहरूले संविधानको खिल्ली उडाउँदै आएका छन् । त्यसको पछिलो उदाहरण हो पर्यटन मन्त्रीले प्रदेशहरूको नामै उल्लेख नगरि प्रदेश १, २, ३, ४, ५, ६ र ७ भन्नु ।

भने पार्टीलाई चलाएमान बनाउने तर सभापति देउवासँग द्वन्द्व नबढाउने पक्षमा रहेकाले गर्दा पार्टी भित्रको इतर सम्मुहिम्ब्रि विवाद सिर्जना हुन सक्ने देखिएको छ । सातै प्रदेशमा पार्टी रूपान्तरणको अभियान सक्रेत राजनीतामा फर्किएका नेताहरूले तल्लो तहका नेता तथा कार्यकर्ताहरूले विशेष महाविधेशनको माग गरेका हुनाले नेता कोइरालासामू विशेष महाविधेशनको दबाब बढाएका छन् । त्यसको पछिलो उदाहरण हो पर्यटन मन्त्रीले प्रदेशहरूको नामै उल्लेख नगरि प्रदेश १, २, ३, ४, ५, ६ र ७ भन्नु ।

महामन्त्री थापाका अनुसार तत्काल नेतृत्व परिवर्तन नहुने हो भने पार्टी थप समर्पया पर्ने बताउँदै आएका छन् । नेता कोइराला

प्रदेशसभाहरूले संविधानले दिएको अधिकार प्रयोग गरेर दुई तिहाई मतले प्रदेशसभाको नामाकरण गरेको हो । तर ती नामहरू मध्येको कोशी नामको विरोध भएकाले गर्दा पर्यटन मन्त्रीले प्रदेशसभाको नामै लिन चाहेनन् यो सरासर संविधान विपरितको कार्य हो ।

त्यही संविधानमा उल्लेख गरिएको कसम खाएर मन्त्री बनेकाहरूले त्यही संविधानको बर्खिलापका काम गर्न मिल्छ ? यस्तो कार्य प्रधानमन्त्रीको निर्वैश्वान बेगर हुन सक्ने सम्भावना नै नदेखिएकाले गर्दा प्रधानमन्त्रीले समेत केही दिन अधि सरकार गए जाओस् करैसँग डराउँडिन, भुविन भने अभियक्ति समेत दिएकाले उनी कति डराएका रहेछन् भन्ने प्रष्ट भएको छ । त्यो डर उनलाई कांग्रेससँग लागेको छ ।

दाहालले कांग्रेस र एमालेलाई पटक पटक धोका दिएकाले गर्दा अब उनलाई कांग्रेस र एमालेले बोकेर हिँड्ने सम्भावना समेत नभएकाले गर्दा नै आफ्नो पद बचाईराख्न समाजवादी मोर्चा गठन गरेका हुन् । त्यही मोर्चालाई देखाएर उनले कांग्रेसलाई तर्साउने र एमालेलाई दबावमा राख्ने उद्देश्यले मोर्चा बनाएको छ । संविधान संशोधनको खिल्ली उडाउँदै आएका छन् । त्यसको पछिलो उदाहरण हो पर्यटन मन्त्रीले प्रदेशहरूको नामै उल्लेख नगरि प्रदेश १, २, ३, ४, ५, ६ र ७ भन्नु ।

कांग्रेसका केन्द्रीय सदस्यहरू मध्य आधार्य, गोविन्दराज पोखरेल, नेविसंघको पूर्व अध्यक्षहरू गुरुराज घिमिरे, रन्जित कर्ण, पूर्ण सांसद जगदेश नरसिंह केसी, तरुण दलका पूर्व महासचिव भुपेन्द्रजंग शाही, युवा नेता देवराज चालिसेलाग्यतका समूहले डेढ महिनासम्म पार्टी रूपान्तरणका लागि प्रदेश स्तरीय अभियान सुरु गरेका थिए तर उक्त अभियानप्रति सभापति देउवाले भने महाविधेशनबाटे नेतृत्व परिवर्तन हुने भन्दै आफूले विशेष अधिवेशन नबोलाउने उद्घोष परिवर्तन हुने भन्ने भएको छ । नेता कोइराला भने १५ महाविधेशनमा देउवाको सहयोग र समर्थनमै सभापति बने रणनीतिमा रहेकाले गर्दा उनले सभापति देउवासँग द्वन्द्व बढाउन नचाहेको गर्दा कांग्रेसको नेताहरूले बताएका छन् ।

रणनीतिक उद्येश्यमा लागेका हुन् ।

मुलुकको पछिलो अवस्था हेर्दा सत्ता गठबन्धनमा रहेका अन्य साना दलहरू दाहाल सरकारसँग असन्तुष्ट रहेका हुनाले अब कांग्रेसले दाहाल सरकारलाई बोकिरहने अवस्था देखिँदैन । कांग्रेसमित्रै दाहाल सरकारलाई बोकिरहनु कांग्रेसको लागि घातक साधित हुन सक्छ भने आवाज दिन प्रतिदिन बल्यो हुँदै गएकाले गर्दा अब कांग्रेसकै नेतृत्वमा सरकार बनाउने सभावना समेत देखिएको छ । कांग्रेसले नेतृत्व गर्ने सहास देखाएको खण्डमा नेकपा एमालेले कांग्रेसलाई सहयोग र समर्थन गर्ने सक्ने भएकाले गर्दा अब कांग्रेसले आफैनै नेतृत्वमा सरकार निर्माण गरी मुलुकलाई अधिकार गर्नु उपर्युक्त हुनेछ ।

८/१० दलको संयुक्त सरकार अहिले रहेकाले

गर्दा दाहाल सरकारले गति लिन सकेको छैन भने सरकार भित्रै पनि असन्तुष्टि रहेको छ । जनताले पाउने सेवा सुविधा समेत सहज रूपमा नपाएका र दलीय स्वार्थले गर्दा संसदले समेत सन्तोषजनक रूपमा कार्य गर्ने नसकेकोले गर्दा जनतामा समेत व्यापक असन्तुष्टि बढ्दै गएको छ भने महंगीले आकाश छोएको छ । भ्रष्टाचार मौलाएको छ ।

यी सबै कारणहरूले गर्दा अब कांग्रेसको नेतृत्वमा नेकपा एमालेको सहयोग र समर्थनमा कांग्रेसले एकल सरकार निर्माण गर्नु नै उपर्युक्त विकल्प हुनसक्छ । एक डेढ वर्षमा प्रधानमन्त्री परिवर्तन हुने परिपार्टीको अन्त्य हुनेपर्दछ । सरकार लामो समयसम्म चलन सक्ने अवस्था सिर्जना भएको खण्डमा कर्मचारीतन्त्र समेत सचेत भएर जनताको सेवामा लान सक्छ ।

मोर्चा केही समयपछि आफ्नै विभाजित हुने प्रायः निश्चित जस्तै रहेको छ । पुष्टकमल दाहालबाटे विद्रोह गरेर आफैनै महासचिव रहेका नेत्रिविक्रम र दाहाल अनि माधव नेपाल उपेन्द्र यादव एकै ठाँस्मा बसन सक्ने कुनै सम्भावना नै देखिँदैन । यस अधिका उनीहरूको व्यवहारले गर्दा कांग्रेसलाई तर्साउँदै केही समय बढी सत्तामा टिकिरहने र नेकपा एमालेलाई दबावमा राख्ने रणनीतिक उद्योग दाहाल नेपालको भएपनि त्यो क्षणिक मात्र हुने प्रायः निश्चित जस्तै देखिएको छ । मोर्चा निर्माणले एमालेलाई दबाव पुग्न भन्ने सीँचै नै गलत रहेको छ । मोर्चा निर्माणले गर्दा नेकपा एमालेलाई अफ फाइदा पुग्ने निश्चित जस्तै देखिएको छ । ५४ सांसदको वलमा कांग्रेसलाई तर्साउन सकिने अवस्था होइन उल्टो कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार बनाउन बल पुग्ने अवस्थाको सिर्जना दाहाल नेपालले गरी दिएका छन् ।

अवस्थामा दाहाल माधवले कांग्रेसलाई सत्ताबाट बाहिरिन नदिने र उसलाई आफ्नो दबावमा राखेको तराई याताको समेत रहेको नेकपा एकीकृत समाजवादीका नेता प्रकाश ज्वालाले आ आफ्नो जिलामा बजेटको थुपो लगाइएको भन्दै उनीहरूको पार्टीका सांसद र नेताहरूले विरोध गरिएको हुनाले उनीहरूको विरोधलाई अर्कोतिर मोहन समाजवादी मोर्चाको नारा अधि सारिएको सत्ताधारी दलको नेताहरूले बताएका छन् । दाहाल सरकारले कांग्रेसका सभापति देउवालाई युधी पार्न डेढ खुरामा बजेट थुपारिदिएको भएपनि सभापति विरुद्ध कांग्रेसका नेता तथा कार्यकर्ताहरूले नै लागेका हुनाले र केही नेताहरूले कांग्रेस सरकारबाट बाहिरिनुपर्ने दबाव देउवालाई दिर्झिएको

संसद